

**CRIME
TIME**

**TUOMAS MUSTIKAINEN
JUSSI SUDENLEHTI**

VAIENNUT KAUPUNKI

PAHUUDEN ANATOMIA -TRILOGIA

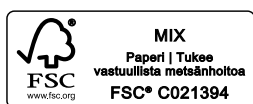
VAIENNUT KAUPUNKI

**TUOMAS MUSTIKAINEN
JUSSI SUDENLEHTI**

VAIENNUT KAUPUNKI

**CRIME
TIME**

Tekijät kiittävät WSOY:n kirjallisuussäätiötä sekä Harri Aholaa, Katri Alataloa, Kimmo Mäkilää, Jesse Mäntysaloa, Ilmari Pursiaista, Mette Seppälää, Johannes Silvennoista, Alina Sudenlehteä ja Niko Vartiaista.

Ensimmäinen painos

© Tuomas Mustikainen, Jussi Sudenlehti ja Docendo 2025
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Kansi: Jussi Kaainen

Taitto: Tilla Larkiala, Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-382-697-7

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuusasioihin liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@docendo.fi

Einolle

*Ajattelin, että tämän tarinan kirjoittaminen
voisi olla vain joko rikos tai rukous.*

Emmanuel Carrère: *Valhe* (suom. Marja Haapio)

Tämä romaani on saanut innoituksensa tositapahtumista.

PROLOGI

Lasken kynän pöydälle ja yritän rauhoittaa käsieni tärinän hengittämällä syvään. Jos romahdan, he vievät kynäni. Minun on pakko kirjoittaa, jotta ymmärtäisin edes rahtusen tapahtunutta.

Sairaalan kirjastossa on minun lisäksi yksi mies. Muut ovat huoneissaan. He ovat luovutetuilta alueilta ja jääneet tänne sodan jälkeen.

Pihan hautausmaan muistomerkit ovat identtisiä. Kuolleiden sielut vaeltavat täällä öisin, ja pelkään, että ne vievät minut mukanaan.

Kaivan taskustani taitellun sanomalehtipaperin.

Etelä-Saimaa, torstaina maaliskuun 16. päivänä 1961

Murhenäytelmä Lappeenrannassa

Pankinjohtaja Lasse Renkola ampui vaimonsa ja kolme alaikäistä tytärtään eilen aamulla kello kuusi Lappeenrannassa, minkä jälkeen hän ilmoittautui poliisille.

Pankinjohtaja, varatuomari Lasse Renkola saapui varhain aamulla kävelen poliisiasemalle ja rauhallisesti ilmoitti surmanneensa ampumalla vaimonsa ja kolme tytärtään. Poliisimiehet kiiruhtivat Renkolan asunnolle, joka sijaitsee Pohjoismaiden Yhdyspankin konttorin tiloissa, ja löysivät vaimon ja kolme tytärtä kuoliaaksi ammuttuna.

Hoitaja pyytää minua panemaan lehtileikkeen pois. Hänen mielestään tämän uutisen jatkuva lukeminen ei tee minulle hyvää.

Kaipaam Helsinkiä ja keväistä merituulta. Minut on eristetty niistä harvoista ihmisistä, joista välitän. Siitä saan syyttää vain itseäni.

Monet sanovat, että tänne joutuminen on rangaistus, mutta näiden kiviseinien sisällä on myös toivoa. Käyn kävelyillä ja vierailen joskus läheisellä kioskilla. Kauniina päivinä uin järvässä. Yritän kirjoittaa.

En usko näkeväni täällä tulevaa kesää.

Työskentelen päivisin kirjastossa, sillä olen saanut vastuulleni potilaslehden toimittamisen. Minulle on määrätty neuroleptejä tasaamaan mieltäni. Pankinjohtajan tekemästä surmasta saan puhua vain lääkärin kanssa.

Hoitaja saattaa minut lääkärin huoneeseen. Täällä uskotaan puhumiseen. Istun kovalle penkille.

Kerron sinulle tarinani vain, jos maltat kuunnella.

1.

EINO HERANEN, HELSINKI 1962

Peitin kasvoni käsilläni, kun lääkärin askeleet loittovivat, mutta en voinut estää kyyneleitä. Jäin yksin juuri kuulemani lauseen kanssa. ”Joudumme kertomaan huonoja uutisia, puolisonne on saanut keskenmenon.”

Maailmani pysähtyi. Teollisen puhdistusaineen emäksinen tuoksu leijui käytävällä.

Veeran kivut olivat alkaneet yöllä ja pahentuneet aamua kohden. Keskenmeno oli muuttanut hetkessä elämämme. Matka ilosta ja odotuksesta musertavaan suruun oli lyhyt.

Veera odotti minua toimenpidehuoneessa. Minun piti kerätä itseni ja niellä suruni. Autoin hänet ylös sairaalasängystä. Hänen silmänsä olivat itkusta

turvonneet, kylmät ja punoittavat. Hain hänen vaatteensa kaapista ja autoin pukeutumaan. Veera pujahti vihreään mekkoon nopeasti kuin häntä ei olisi vaivannut mikään. Olin ostanut sen syntymäpäivälahjaksi, siinä oli koristeena valkoisia palloja ja se solmittiin silkkisellä vyöllä.

– Missä minun vyöni on? Veera kysyi.

– Se jäi kotiin, vastasin.

– Anna se vyö minulle, hän huusi.

– Vastasin jo, että se jäi kotiin, sanoin mahdollisimman rauhallisesti.

En ymmärtänyt, miksi Veera ajatteli jotain noin banaalia tällaisella hetkellä.

Sairaanhoitaja toi pyörätuolin, ja työnsin Veeran ulos rakennuksesta ja pihan poikki nopeasti kuin olisin yrittänyt estää keskenmenoon liittyviä muistoja syöpymästä meihin.

Kotona talutin Veeran sänkyyn ja keitin teetä. Ennen veden kiehumista Veera nukahti. Kaadoin itselleni kupillisen ja menin työpöydän ääreen. Selasin läpi papereita, vanhoja uutisjuttuja ja muistiinpanoja, ja panin ne siististi muovitaskuun seuraavaa päivää varten.

Olin tutkinut Renkolan tapausta jo pitkään ja saanut motivoitua toimituksen suuren jutun taakse. Reportaasini Tulilahden kaksoissurmasta oli lisännyt

mainettani sanomalehtimiehenä. Osasin kirjoittaa hankalista aiheista ja pitää pääni kylmänä.

Voisin vedota henkilökohtaisiin syihin ja olla lähtemättä Lappeenrantaan, mutta silloin joutuisin kertomaan päätoimittajalle keskenmenosta. Se tuntui liian raskaalta. Lisäksi minulla oli henkilökohtaisia syitä tutkia juttua ja palata entiseen kotikaupunkiini.

Illalla herätin Veeran. Istuimme juomaan teetä ja yritimme etsiä sanoja.

– Kuvittelin, miltä hän olisi näyttänyt, Veera aloitti.

– Hänestä olisi tullut kokemuksille ja uusille ihmisille avoin, kuten sinä.

– Olisimme nauraneet paljon, jatkoin.

– Olen pahoillani kaikesta, Veera sanoi.

– Eihän tämä sinun vikasi ole. Ja me voimme yrittää uudestaan, lohdutin mutta kaduin sanojani. En tiennyt, olisinko todellisuudessa valmis toiseen yritykseen.

Veera vastasi hiljaisuudella. Työssäni löysin aina oikeat sanat, mutta yksityiselämässä oli toisin.

Puhuimme lyhyillä lauseilla surusta. Jo ajatus lapsen syntymästä oli alkanut muuttaa minua pelkästä miehestä isäksi. Nyt tuo mielikuva ja unelma oli viety minulta.

Olimme tavanneet ensi kerran yliopiston kahvilassa. Kumpikin meistä luki paljon, ja vilkuilimme kirjastossa

toisiamme viikkoja. Lopulta uskaltauduin tekemään aloitteen. Kävimme kahvilla ja elokuvissa, mutta tapailu ei meinannut muuttua seurusteluksi. Veera oli varovainen, sillä hänellä oli huonoja kokemuksia miehistä. Luottamuksemme oli rakentunut hitaasti.

Suhteemme oli muuttunut huonompaan suuntaan jo ennen keskenmenoä. Olimme yrittäneet lasta pitkään ja haaveilimme molemmat vanhemmuudesta. Asiasta oli tullut meille pakkomielle, emmekä olleet hoitaneet suhdettamme riittävän hyvin.

Puoliltaöin kadun äänet olivat kadonneet. Nukahdin vain hetkeksi. Kello ei ollut vielä viittäkään. Muutama päivä työmatkalla ei tekisi pahaa, mutta pelkäsin, että juttu vaatisi enemmän aikaa. Valehtelin Veeralle ja itselleni, että pitäisimme yhteyttä matkani aikana. Kirjoitin kirjeen, jonka laitoin yöpöydälle, ja suutelin häntä varovaisesti otsalle. Veera nukkuisi vielä muutamaman tunnin.

Istuin puistossa ja odotin auringonnousua. Renkola ja hänen kaltaisensa hirviöt piti saada kaltereiden taakse. En tiedä, ymmärsikö Veera, että lähtöni syyt olivat epäitsekkiät.

Kahdeksalta soitin taksin ja menin toimitukseen. Laskin laukkuni eteiseen vahtimestarin tiskin luokse. Neuvotteluhuoneessa oli aamupalaveri menossa, mutta menin suoraan työpisteelleni.

Työhuoneeni käytävänpuoleinen seinä oli lasia. Katselin ihmisiä. Jokaisella heistä oli salaisuuksia, joita he kantoivat mukanaan. Sotien jälkeen meidät oli opetettu olemaan puhumatta.

Olin törmännyt Renkolan tapaukseen sattumalta. Juttu oli ollut samalla aukeamalla kuin reportaasi Adolf Eichmannin oikeudenkäynnistä. Se oli pikku-uutinen Lappeenrannassa tapahtuneesta perhesurmasta. Pankinjohtajan tekojen raakuus vaikutti olevan ristiriidassa uutisoinnin vähäisyyden kanssa.

Sytytin savukkeen. Oveeni koputettiin. Päätoimittaja astui sisään, ja tarjosin hänelle askiani.

– Tiedätkö mihin olet tunkemassa nenääsi? päätoimittaja kysyi.

– Tiedän kyllä, tunnen ihmiset ja kaupungin, sanoin.

Vanhalle kotipaikkakunnalle palaaminen vaikutti askeleelta taaksepäin.

– Ovathan asiat voineet muuttua, kasvava kaupunki elää koko ajan, päätoimittaja yritti.

– Niin asioilla on tapana, myötäilin.

– Kauanko jutun teko kestää?

– En tiedä mutta pelkään, että siihen voi mennä viikkoja, sanoin rehellisemmin kuin olin kertonut Veeralle.

Toivoin, ettei jutun parissa menisi niin pitkään, mutta toisaalta halusin päästä pois Helsingistä ja omien ongelmieni parista.

Päätoimittaja vaikutti huomaavan epävarmuuteni, mutta en halunnut kertoa hänelle kokemastani menetyksestä.

– Hyvä juttu siitä tulee, sanoin.

– Missä on jännitys ja draama, jos murhaaja on jo tiedossa? päätoimittaja kysyi.

– Vaikka rikos on tehty, jää jäljelle kysymys: miksi? Murha on tragedia, mutta kiinnostavampaa on lopulta se, miksi tai miten ihmisestä tulee paha.

– Jutun kärki on siis terävä, päätoimittaja innostui.

– No mieti miestä, joka surmaa perheensä ja väittää, että kyse on kunniaa. En usko sellaiseen yhtään. On oltava muutakin. Kieroja suhteita ja ihmisiä, jotka suojelevat murhaajaa. Tuosta kaikesta on kerrottava. Se on velvollisuuteni.

Kiihdyin puhuessani velvollisuuksista. Lapsesta asti olin ottanut muita enemmän vastuuta ja yrittänyt taistella vääryyttä vastaan.

– Kyseessä ei ole pelkästään järkyttävä joukkomurha vaan laajempi yhteiskunnallinen ongelma. Miten mies voi murhata perheensä ja perustella sen kunnialla? Ja ennen kaikkea, miten ihmeessä sellainen selitys voi mennä läpi?

TOSITAPAHTUMIIN PERUSTUVA RIKOSROMAANI KYSYY, MILLOIN HYVÄÄN PYRKIVÄ IHMINEN LAKKAA OLEMASTA HYVÄ.

KEVÄÄLLÄ 1961 pankinjohtaja surmaa Lappeenrannassa vaimonsa ja kolme tytärtään. Viranomaisille hän kertoo tehneensä surmatyöt säilyttääkseen kunniansa.

Tragedia tavoittaa sanomalehtimies Eino Herasen, joka haluaa ymmärtää pahuuden syvintä olemusta ja lähtee entiseen kotikaupunkiinsa tutkimaan tapausta. Hän törmää kuitenkin vain vaikenemisen kulttuuriin, valheisiin ja puolilotuuksiin.

Selvittäessään tapausta Heranen huomaa siinä yhtymäkohtia omaan sukuhistoriaansa ja alkaa vajota osaksi kaupungin salaisuutta. Miksi kaupunkilaiset vaikuttavat suojelevan murhaajaa ja pitävän tätä edelleen arvossa?

VAIENNUT KAUPUNKI on *Pahuuden anatomia* -trilogian itsenäinen avausosa.

ISBN 978-952-382-697-7

84.2 www.docendo.fi

